

JAK SE Z(A)KRESLUJE PŘÍRODA

JAN DUŠEK

JEDENÁCTÝ DÍL CYKLU „SETKÁNÍ FÓRA OCHRANY PŘÍRODY“

Mgr. JAN DUŠEK
Ředitel Integra Consulting, pracuje v DHP Conservation, spolupracuje s řadou nevládních, veřejných i soukromých organizací. Zabývá se zejména ochranou vod a implementací směrnic o stanovištích. Stál u zrodu FOP a je v něm aktivní po celou dobu jeho činnosti.

V minulém čísle časopisu byly prezentovány výstupy z desátého setkání Fóra ochrany přírody věnované speciálním typům managementu. Nyní přinášíme popis závěrů z diskuzí zaměřených na územní plánování jako nástroj ochrany přírody z téhož setkání.

Během úvodní plenární sekce byly tradičně shromážděny podněty pro diskuzní skupiny. Volně formulovanými otázkami se ale účastníci dále nezabývali, u ostatních společně hledali souvislosti a případné náměty k řešení. Územnímu plánování a jeho využívání a využitelnosti v ochraně přírody se detailně věnovaly dvě diskuzní skupiny.

„Přetrvává nepochopení významu a potenciálu územního plánu.“

Diskutující se pokusili nalézt zásadní konkrétní otázky a definovat problémy, které by bylo vhodné vyřešit, aby vztah ochrany přírody a územního plánování měl šanci se významně zlepšit. Byly tak identifikovány problematické oblasti, které jsou pro ochranu přírody velkou výzvou. Účastníci setkání zkoumali vliv nevyřešených otázek

a problémů na řešení tematických okruhů, které definovalo v úvodu setkání plénum. Klíčovou otázkou bylo, zda odstranění těchto neznámých povede pouze k vyjasnění situace nebo přímo ke konkrétním řešením. Zároveň bylo sledováno, ve kterých sporných oblastech leží největší potenciál pro řešení.

NEPOMĚR SILNÝCH STRÁNEK A SLABIN

Diskutující zdůraznili, že územní plánování je užitečným nástrojem pro nalezení shody mezi různými zájmy v jednom území a zohledňuje územně analytické podklady z různých sektorů. Zásadní je zákonné zakotvení celého plánovacího procesu i jeho závazná platnost. Jedná o nejsilnější oporu pro zájmy ochrany přírody při využití území, přestože tento potenciál není vždy plně zužitkován. Příležitostí pro ochranu přírody je také fakt, že součástí územního plánování je územní systém ekologické stability (ÚSES).

Téma vztahu ochrany přírody a územního plánování není podle účastníků jednotně zmapováno a nejsou tak dostatečně známy a využívány stávající možnosti. Mezi

Diskuse Fóra ochrany přírody nenudí. Foto Simona Poláková

problematickými aspekty byl zmiňován fakt, že pořizovatel územního plánu není z principu věci nezávislý. Územní rozhodování podléhá politickým tlakům a dochází k zasahování samosprávy do kompetencí státní správy. Žádný orgán nechce v praxi financovat sestavení regulačního plánu. Problém také tradičně nastává při veřejných zakázkách na zpracování územních plánů, kde je jediným kritériem cena. Celý proces je de facto dodržován jen formálně, v plánech často chybí odůvodnění, rozbor a podklady chybí nebo bývají odbyté. Přetrvává nepochopení významu a potenciálu územního plánu mezi občany a zastupiteli možná i proto, že proces územního plánování není propojen s komplexními pozemkovými úpravami. Komunikace v rámci územního plánování představuje významné úskalí, zúčastněným osobám v obecné rovině chybí vzdělávání a s ním související odbornost.

Územně analytické podklady nejsou dostupné na jednom místě a nejsou zpracované jednotnou metodikou. Samotné územní plány nejsou zveřejněny v jednotném formátu na společném místě.

Praktickým problémem je také roztržitost kompetencí orgánů ochrany přírody na různých úrovních státní správy. Při přípravě odborných podkladů jsou data o výskytu vzácných druhů dostupná pouze částečně (většina z reálně existujících dat není v Nálezové databázi ochrany přírody (NDOP) spravované AOPK ČR). Pokračuje

„Je zapotřebí lepší spolupráce mezi orgány ochrany přírody na různých úrovních.“

legislativní nesoulad při uplatňování ochrany krajinného rázu (§ 12 odst. 4 zákona o ochraně přírody a krajiny vs. textová část územně plánovací dokumentace). Autorizace ÚSES bohužel nevyžaduje přírodovědnou kvalifikaci a při prosazování podoby navrženého ÚSES jednájí orgány ochrany přírody převážně submisivně.

KUDY VEDE CESTA?

Diskuzí odhalené souvislosti nadefinovaly nástroje a témata, které by mohly souviset s řešením zadaných tematických okruhů a mohou představovat základ budoucího metodického postupu. Tabeleární podoba je představena v zápise, který je dostupný [na internetových stránkách FOP](#). V této schematické podobě jsou prezentována

Debata v rámci diskusní skupiny. Foto Simona Poláková

témata a nástroje, která jsou schopná ovlivnit diskutované tematické okruhy a kterým bychom se tedy měli prioritně věnovat.

Řešení stávající situace podle účastníků spočívá zejména v důslednější kontrole plnění územních plánů. Prospěla by nezávislost státní správy (její oddělení od samosprávy). Ministerstvo pro místní rozvoj by mělo obcím s rozšířenou působností poskytnout kvalitnější metodické vedení. Měla by být připravena jednotná metodika zpracování a poskytování grafické části územních plánů. Je třeba zajistit sdílení a poskytování podkladů, územních plánů a zásad územního rozvoje.

Orgány ochrany přírody by měly důsledně využívat příležitosti procesu územního plánování, včetně případné soudní cesty. Zejména AOPK ČR by si mohla ve vybraných případech zjednat respekt soudními žalobami. Obecně je zapotřebí lepší spolupráce mezi orgány ochrany přírody na různých úrovních a lepší metodické vedení i ze strany MŽP a AOPK ČR. AOPK ČR by měla dále zajistit, aby se do NDOP ukládala i další nálezová data, jež jsou u různých autorů k dispozici. Součástí NDOP by pak měla být interpretační podpora ke druhovým datům pro zpracovatele územního plánu (souvisí s potřebou doplnění přírodovědné kvalifikace zpracovatele).

Mělo by dojít ke zlepšení výkonu státní správy, a mimo jiné přehodnocení priorit orgánů ochrany přírody na nižších úrovních. Lze mnohem účinněji pracovat s limity využití jednotlivých ploch a stanovit, kde

bude potřeba závazné stanovisko podle § 12 zákona o ochraně přírody a krajiny.

ZÁVĚREM

Setkání ukázalo, že přestože v odborné ochrannářské komunitě se mnoho lidí profesně územním plánováním nezabývá, je tato problematika vnímána jako klíčová. Je silná poptávka po vzdělání a doplňování informací, aby tento nástroj byl z pohledu ochrany přírody využíván výrazně efektivněji.